

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Nieuw peilbesluit Ijsselmeergebied

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

Nieuw peilbesluit IJsselmeergebied

Rijkswaterstaat maakt in het kader van het Deltaprogramma voor het IJsselmeergebied een nieuw peilbesluit. Dit nieuwe peilbesluit vervangt het oude peilbesluit uit 1992. De flexibiliteit in het huidige peilbeheer is gering waardoor beperkt geanticipeerd kan worden op meteorologische omstandigheden, zowel bij droogte als bij wateroverlast. Het ontwerp peilbesluit ligt ter inzage van 3 oktober tot en met 13 november 2017. Het peilbesluit wordt vastgesteld na beoordeling van de ingediende reacties.

Om in de toekomst een robuuste zoetwatervoorziening te kunnen garanderen en om goed te kunnen inspelen op klimaatverandering heeft de minister gekozen voor het invoeren van een flexibel peilbeheer (Deltabeslissing 2015). Hiermee kan bij verwachte droge perioden in de zomer een buffervoorraad van 400 miljoen m³ zoet water in het IJsselmeer en Markermeer worden gerealiseerd. Tot het jaar 2050 is deze voorraad toereikend voor de waterbehoefte in de omliggende regio's.

Flexibel peilbeheer

Het huidige zomerpeil in het IJsselmeer en Markermeer wordt vervangen door een peil met een bandbreedte waarbinnen het peil mag fluctueren (maximaal 20 cm).

Zo kan in het voorjaar en in de zomer worden ingespeeld op de meteorologische omstandigheden. Daarnaast biedt de bandbreedte de mogelijkheid voor een natuurlijker peilverloop. Dit natuurlijker verloop houdt in, dat onder gemiddelde omstandigheden en na zorgvuldige afweging het peil in het voorjaar wordt verhoogd tot de bovengrens van

de bandbreedte en in augustus uitzakt naar de ondergrens van de bandbreedte (zie figuur 1). In de Veluwerandmeren wijzigt het peilbeheer niet.

De waterbeheerder bepaalt wanneer van het natuurlijker peilverloop wordt afgeweken. Een belangrijke afwijking is het opzetten van het peil in de zomermaanden in geval van verwachte langdurige droogte. Door het peil tijdig op te zetten wordt een buffervoorraad zoetwater opgebouwd. Wanneer een periode van droogte aanbreekt, kan deze buffervoorraad worden benut om de regio te voorzien van voldoende zoetwater.

Het nieuwe peilbesluit leidt niet tot een afname van de waterveiligheid. Voor significant negatieve effecten op de natuur geldt een wettelijke verplichting om effecten te voorkomen of te verminderen. In het peilbesluit zijn daarom voorwaarden opgenomen die deze negatieve effecten wegnemen of beperken.

Onderzoek naar de gevolgen van het peilbesluit

Ten behoeve van een zorgvuldige besluitvorming is voor het nieuwe peilbesluit een milieueffectrapport opgesteld. Hierin staat welke effecten er kunnen optreden bij het benutten van de nieuwe bandbreedtes. Voor het aspect natuur zijn de effecten nader onderzocht in een natuurtoets en een passende beoordeling.

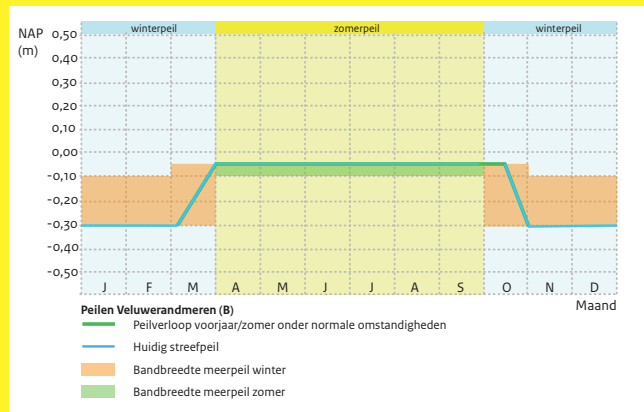
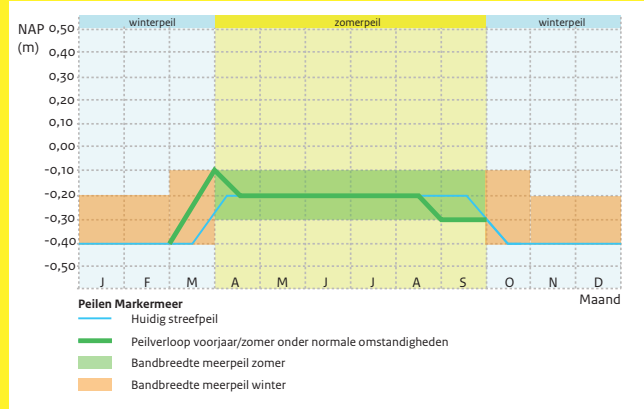
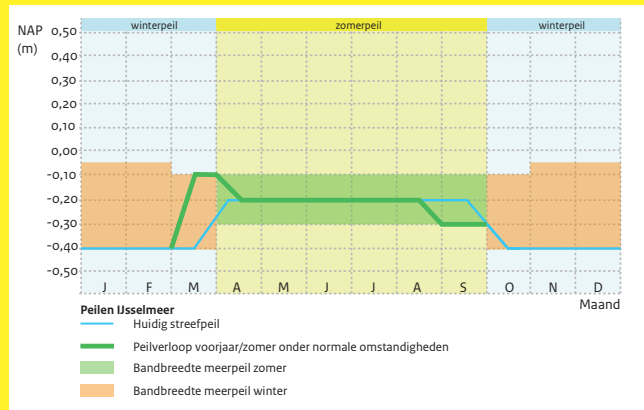
In het milieueffectrapport zijn de effecten van het flexibele peilbeheer vergeleken met de referentiesituatie. Alle relevante ontwikkelingen die plaatsvinden onafhankelijk van het voorgenomen peilbesluit worden meegenomen in de referentiesituatie. De referentiesituatie is dus niet gelijk aan de huidige situatie. Een belangrijke ontwikkeling die in de referentiesituatie is opgenomen is de klimaatverandering. Omdat er pompen in de Afsluitdijk worden aangebracht, stijgt het gemiddeld winterpeil van het IJsselmeer in de referentiesituatie niet mee met de zeespiegel. Als referentiejaar is 2050 aangehouden.

Peilbesluit en waterstand

In het milieueffectrapport zijn de volgende effecten op de waterstanden weergegeven:

- Waterstanden tussen NAP -0,10 m en NAP + 0,50 m zullen vaker optreden, maar de toename in de duur is beperkt (zie figuur 3)
- Waterstanden hoger dan NAP + 0,50 m zullen niet vaker optreden

Figuur 1. Meerpeilen IJsselmeer, Markermeer en Veluwerandmeren

Peilbesluit en effecten

Voorjaarsopzet

In maart zal het meerpeil worden opgezet naar NAP -0,10m. De voorjaarsopzet in het Markermeer en IJsselmeer vindt plaats voorafgaand aan het groei- en recreatieseizoen. De voorjaarsopzet zorgt ervoor dat het peilverloop beter overeenkomt met een natuurlijk systeem (waarbij het waterpeil in het voorjaar hoog is). In het IJsselmeer kan, zonder een afname van de veiligheid, halverwege maart de voorjaarsopzet worden bereikt en vervolgens twee weken worden aangehouden. In het Markermeer bereikt de voorjaarsopzet eind maart de maximale hoogte. De voorjaarsopzet zal worden uitgesteld of niet worden uitgevoerd wanneer hoogwater of ernstige wateroverlast wordt verwacht.

Effecten voorjaarsopzet

Natuur: de combinatie van peilopzet en wind (zie figuur 2) zorgt voor een betere schoonspoeling van de oevers. Dit bevordert de kwaliteit van het waterriet. Wanneer het peil in maart te lang hoog wordt gehouden, neemt de kans op negatieve effecten voor waterveiligheid en wateroverlast toe. Om de kans op het schoonspoelen van de oevers te vergroten en negatieve effecten te beperken, wordt de voorjaarsopzet in het IJsselmeer twee weken aangehouden.

De voorjaarsopzet leidt tot een beperkte toename van de kans op overspoelen van nesten van aalscholver, lepelaar en roerdomp (deze broeden al eerder dan maart). Dit is niet het directe gevolg van de peilopzet zelf, maar kan ontstaan door een combinatie van de peilopzet met wind en golven. Doordat het opzetten van het meerpeil nu start op 1 maart (was 20 maart), zullen in de maand maart meer nesten hoger en dus veiliger worden gebouwd.

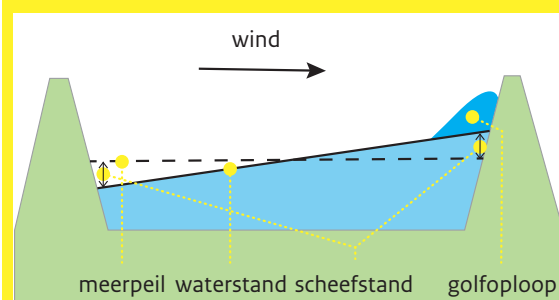
Vanwege de aanvang van het broedseizoen in april kan de voorjaarsopzet tot hooguit 1 april worden aangehouden. Om het broedgebied voor de grondbroedvogels te behouden, zakt daarom het peil tot half april weer uit naar het oude zomerpeil.

Peilbeheer en meerpeil

Rijkswaterstaat is sinds de aanleg van de Afsluitdijk verantwoordelijk voor het beheer van de meerpeilen in het IJsselmeergebied. Het “meerpeil” is de gemiddelde waarde van waterstanden in een meer. De sturingscriteria voor het peilbeheer zijn vastgelegd in een peilbesluit. Het sturen van het meerpeil bestaat uit het weg laten lopen van het water van het IJsselmeer naar de Waddenzee. Dit noemen we “spuien”. Door het inzetten van pompen kan dit water ook worden afgevoerd wanneer spuien niet mogelijk is.

Het bewust verhogen van het meerpeil noemen we “opzetten”; het bewust verlagen van het meerpeil noemen we “uitzakken”. De waterstanden langs de oevers van het meer verschillen en kunnen sterk afwijken van het meerpeil. Harde wind veroorzaakt deze afwijkingen. Dit noemen we: “scheefstand”. Op de oevers is er bij harde wind ook sprake van “golfoploop”. De waterstand wordt door de wind veel sterker beïnvloed dan door het meerpeil.

Figuur 2. Wat doet de wind?

Voor broedvogels kunnen negatieve effecten optreden wanneer in het broedseizoen (april t/m juli) het peil te lang hoog wordt gehouden.

Waterveiligheid: uit de effectanalyse blijkt dat bij het aanhouden van 2 weken voorjaarsopzet in het Markermeer een negatief effect ontstaat op de veiligheid van enkele korte dijktrajecten. Gezien het zwaarwegende belang van de waterveiligheid is daarom, afwijkend van het IJsselmeer, in het Markermeer gekozen voor een geleidelijke voorjaarsopzet van 1 maart tot 31 maart, waarna het meerpeil weer uitzakt naar het oude zomerpeil.

Wateroverlast: landbouwgrond in lagergelegen buitendijkse gebieden (met overwegend nevenfunctie natuur) heeft in maart een iets grotere kans op onderlopen. Het betreft gebieden die nu ook al periodiek onder water staan.

Recreatie: er is voor de recreatie een grotere kans dat haven gerelateerde voorzieningen en buitendijkse recreatiegebieden als gevolg van de voorjaarsopzet onder water komen te staan. Het betreft gebieden die nu ook al periodiek onderlopen. Peilopzet in het recreatie seizoen heeft een klein effect op de doorvaarthoogte van vaste bruggen voor zeiljachten.

Buitendijks wonen en werken: er ontstaat een beperkt negatief effect voor buitendijks wonen en werken doordat tuinen, terrassen, steigers en kaden tijdens de voorjaarsopzet een grotere kans hebben op onderlopen. Het betreft hier gebieden die ook nu soms onderlopen. De woningen en bedrijven zelf liggen hoog genoeg.

Waterbeheer: door een verhoogde kans op hogere waterstanden (onder NAP + 0,50 m) zullen beheertaken vaker uitgevoerd moeten worden. Dit geldt voor de keersluizen Meppelerdiep en de Ramspolkering. De Ramspolkering zal vaker moeten worden voorbereid op een sluiting. Hierdoor ontstaan beperkingen voor het scheepvaartverkeer.

Watervoorraad in de zomer

In geval van droogte kan het meerpeil vanaf april tot oktober worden opgezet om zo een zoetwatervoorraad op te bouwen. Dit is een belangrijke versterking van de (strategische) zoetwatervoorraad voor alle watergebonden functies.

Effect watervoorraad in de zomer

Landbouw: de landbouw profiteert in hoge mate van het vasthouden van water, omdat in droge periodes meer water beschikbaar is.

Natuur: een periodiek verhoogd peil in het broedseizoen kan leiden tot een beperkte toename van de kans op overspoelen van nesten van grondbroedvogels en moerasbroedvogels. Dit is niet het directe gevolg van de peilopzet zelf, maar kan ontstaan door een combinatie van de peilopzet met wind en golven. Een significant negatief effect kan worden uitgesloten door de duur van de opzet te beperken tot maximaal twee weken per jaar. Dan is de kans op het gecombineerd optreden van de peilopzet met stevige wind verwaarloosbaar.

In het geval van extreme droogte mag het peil langer opgezet blijven. De verwachting is dat dit slechts eens per 10 à 15 jaar plaatsvindt.

Uitzakken in augustus

Indien geen droogte wordt voorspeld, start het uitzakken op 15 augustus. In de huidige situatie start het uitzakken van het meerpeil pas 20 september. De negatieve effecten blijven echter beperkt.

Effect uitzakken in augustus

Natuur: het vervroegd uitzakken in de zomer is een onderdeel van het natuurlijke peilverloop (laag peil in de nazomer) en heeft niet alleen een positief effect op de groei van water en moerasplanten, maar ook het gebied waar vogels hun voedsel kunnen vinden wordt groter.

Recreatie: peilverlaging in augustus leidt tot verminderde toegankelijkheid voor jachthavens en toegangsheuvels met een beperkte diepte (minder dan 2 meter). Dit betreft voornamelijk het Markermeer.

Waterbeheer: het uitzakken heeft tot gevolg dat bij een gemaal in Muiden, de Steenen Beer, vaker de pomp moet worden ingezet om het achterland te voorzien van voldoende water.

Waterkwaliteit: op de waterkwaliteit wordt een beperkt negatief effect verwacht. Peilverlaging leidt tot een hogere watertemperatuur in ondiepe zones. De kans op blauwalgengroei in luwe en ondiepe zones langs het Gooimeer en Eemmeer (gebieden die nu ook kampen met blauwalgoverlast) neemt hierdoor iets toe. Op koel- en proceswater heeft peilverlaging in de zomer een negatief effect omdat in het Markermeer bij de elektriciteitscentrale in Diemen de watertemperatuur met 5% (circa 1 °C) kan toenemen. Er is een iets grotere kans dat de watertemperatuur de kritische grens van 23 graden overschrijdt. In dat geval moet de elektriciteitsproductie worden beperkt.

Figuur 3. Waterstanden in het nieuwe peilbesluit

Door de invoering van het nieuwe peilbesluit komen in maart vaker waterstanden tot NAP + 0,50 m voor. Dit geldt alleen voor het IJsselmeer en Markermeer.

Voorbeeld Kornwerderzand Binnen:

Huidige duur van de hoge waterstanden is 3,4 dagen per winter.

Toekomstige duur van de hoge waterstanden is door de voorjaarsopzet 4,3 dagen per winter.

Pompen in de Afsluitdijk

Kornwerderzand Binnen
Huidige duur 3,40 dagen
Toekomstige duur 4,30 dagen

Den Oever Binnen
Huidige duur 0,80 dagen
Toekomstige duur 1,20 dagen

Lemmer
Huidige duur 5,20 dagen
Toekomstige duur 6,00 dagen

Krabbegatsluizen Zuid
Huidige duur 0,35 dagen
Toekomstige duur 0,50 dagen

Ramspolbrug
Huidige duur 4,70 dagen
Toekomstige duur 5,70 dagen

Houtribdijk Noord
Huidige duur 3,00 dagen
Toekomstige duur 3,50 dagen

Houtribdijk Zuid
Huidige duur 0,35 dagen
Toekomstige duur 0,43 dagen

Oranjesluizen & Schanwouderbrug
Huidige duur 0,04 dagen
Toekomstige duur 0,13 dagen

Nijkerk West
Huidige duur 0,08 dagen
Toekomstige duur 0,17 dagen

Conclusie

- Het peilbesluit biedt voordelen op het gebied van watervoorraad en het flexibel kunnen anticiperen op afvoer- en weersomstandigheden.
- Met het peilbesluit kan invulling worden gegeven aan een natuurlijker peilverloop.
- De negatieve effecten zijn beperkt en waar nodig met voorwaarden in het peilbesluit teruggebracht tot een acceptabel niveau. Maatregelen vooraf zijn daarom niet nodig.

Uitvoering nieuw peilbesluit

Voor de uitvoering van het nieuwe peilbesluit worden beheerprotocollen gemaakt. De hiervoor benodigde sturingsprincipes en beslisregels worden na overleg met de betrokken waterbeheerders vastgelegd. Het flexibel peilbeheer gaat naar verwachting in 2019 in uitvoering.

Procedure en planning

Om de milieugevolgen bij de besluitvorming te betrekken is een milieueffectrapport (MER) inclusief passende beoordeling en een natuurtoets opgesteld. Deze worden samen met het ontwerp peilbesluit ter inzage gelegd. In het ontwerp peilbesluit is aangegeven hoe is omgegaan met de resultaten van deze onderzoeken. Gedurende zes weken liggen de genoemde documenten ter inzage. In deze periode is inspraak mogelijk door het indienen van een zienswijze. De ingediende zienswijzen worden meegenomen bij het vaststellen van het peilbesluit in 2018.

Belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend kunnen beroep aantekenen tegen het vastgestelde peilbesluit. Na behandeling van het beroep bij de rechtbank kan eventueel hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrecht-spraak van de Raad van State worden ingesteld.

Peilbesluit ter inzage

Van 3 oktober tot en met 13 november ligt het Ontwerp Peilbesluit IJsselmeergebied tezamen met het milieueffect rapport, natuurtoets en passende beoordeling ter inzage op 8 locaties rondom het IJsselmeer en Markermeer.

Gedurende deze periode organiseert Rijkswaterstaat 5 informatieavonden.

Op www.platformparticipatie.nl/peilbesluitijsselmeergebied kunt u terecht voor gedetailleerde informatie over de procedure, het indienen van zienswijzen en de locaties waar de stukken ter inzage liggen.

Informatieavonden

Voor belanghebbenden organiseren we vijf informatieavonden. U kunt hier terecht voor meer informatie over het project en voor het stellen van specifieke vragen. De avonden zijn vrij toegankelijk en vooraf aanmelden is niet nodig.

5 oktober

Hoorn, Schouwburg Het Park, Westerdijk 4

9 oktober

Naarden, Naarderbos, IJsselmeerweg 100

11 oktober

Lelystad, RWS, Zuiderwagenvlein 2

17 oktober

Lemmer, Hotel Iselmar, Plattedijk 6

19 oktober

Zwartsluis, Hotel Zwartewater, De Vlake 20

Uitgebreide informatie kunt u vinden op:
www.rws.nl/peilbesluitijsselmeergebied

Dit is een uitgave van

Rijkswaterstaat

www.rijkswaterstaat.nl

0800 - 8002

(7 dagen per week geopend

Maandag t/m vrijdag: 07:00-20:00 uur

Zaterdag, zondag en feestdagen: 10:00-18:30 uur)

september 2017 | 102211